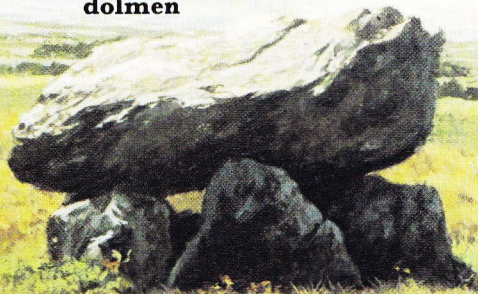

Het land van Hamlet

Kort nadat het landijs van de laatste IJstijd was afgesmolten — dit gebeurde ongeveer 10 000 jaar vóór onze jaartelling — was Denemarken reeds bevolkt. In verscheidene delen van het huidige schiereiland, dat in die tijd nog door een landbrug verbonden was met de andere Scandinavische landen, woonden reeds mensen, o.a. in Zeeland. Denemarken is rijk aan vondsten uit de vóórhistorie. Men treft er nog talrijke megalithengraven aan, daterend van ongeveer 2300-2200 v.C. Het zijn grafmonumenten gebouwd uit zware rotsblokken. De mensen die ze bouwden, kenden reeds een zekere beschaving. Uit archeologische opgravingen is gebleken, dat zij reeds schedelboringen toepasten en zich

dolmen

zelfs waagden aan hersenoperaties, die blijkbaar door de patient werden overleefd! Ook muziekinstrumenten waren bekend; uit de bronstijd, die in Denemarken omstreeks 1500 v.C. begint, dateert de typische bronzen lur, een lange hoorn in S-vorm gebogen. Maar één der merkwaardigste prehistorische vondsten is ongetwijfeld de zogenaamde man van Tollund. Hij werd in mei 1950 gevonden in een moerassig gebied in de Tollund Bog (Jutland) en was nog zo goed bewaard, dat de politie meende te doen te hebben met het slachtoffer van een tame-

lijk recente misdaad! Maar archeologen bewezen, dat het lichaam meer dan 2000 jaar oud was. Dat het zo goed bewaard bleef, moet te danken zijn aan bepaalde zuren, die de moerassige bodem bevat. De man was blijkbaar gewurgd met een lederen riem, die eveneens bewaard bleef. Het feit, dat nog andere lijken in dezelfde omstandigheden werden teruggevonden, deed de archeologen besluiten, dat het hier mensenoffers betreft.

Op het ogenblik dat onze gewesten met de komst van de Romeinen de eigenlijke geschiedenis ingaan, duurt de prehistorie, d.w.z. de periode waarover geen geschreven bronnen bestaan, in Denemarken nog voort. Na het bronzen tijdperk kent het land nog een Keltische, een Romeinse en een Germaanse ijzertijd. Deze laatste eindigt omstreeks 800 na C. Dan komen de vikings (800-1000), terwijl bij ons het leenstelsel een aanvang neemt. Hun komst wordt doorgaans beschouwd als het eindpunt van de Deense voorgeschiedenis en het begin van de historische tijden. Die periode kennen wij vooral uit de vele sagen en legenden, die toen een hoge bloei beleefden. De Duitse kroniekschrijver Adam van Bremen (11e

man van Tollund

eeuw) maakt melding van een Deense koning Godfred, die in het begin van de 9e eeuw zou hebben geleefd. Deze Godfred zou begonnen zijn met de bouw van de eerste vesting in Denemarken, de Danevirke, ten noorden van de Eider. Hij zou eveneens de Saksen hebben geholpen in hun strijd tegen Karel de Grote. Kort daarna begon de Frankische monnik Ansgar het christendom in Denemarken te prediken. Het is echter niet Godfred, maar Gorm de Oude (ca. 900-940), die als stichter van het Deense koninkrijk wordt aangezien en die gekend is dank zij de twee runestenen, te Jellinge gevonden en waarvan de grootste in menig opzicht belangwekkend is. Deze laatste geeft voor het

zonnewagen van Trundholm

eerst in Denemarken een afbeelding van de Christusfiguur. De inscriptie op de steen luidt: "Harald, de koning, gaf opdracht de runen te beitelen ter herinnering aan zijn vader Gorm en zijn moeder Thyra. Dezelfde Harald, die Denemarken en Noorwegen voor zichzelf won en de Denen tot het christendom bekeerde."

Doch eerst met de beroemde Knoet de Grote (988-1035) komt er klaarheid in de politieke geschiedenis van Denemarken. Op het hoogtepunt van zijn macht regeert hij over Denemarken, Noorwegen en een gedeelte van Groot-Brittannië. Hij was één van de machtigste Europese vorsten uit die periode. Uit de tijd van de Noormannen dateren nog talrijke

vikinghelm

lur

vondsten en overblijfselen, zoals b.v. de versterking van Trelleborg. Deze vesting bevatte verscheidene langwerpige woningen, waarin men krijgers kon huisvesten.

De monniken hebben, met het christendom, ook de Westeuropese cultuur in Denemarken verspreid. Sommige jongeren verlieten toen tijdelijk het land en gingen studeren aan buitenlandse universiteiten, o.a. te Parijs. Saxo Grammaticus (ca. 1150-ca. 1220) geeft in zijn "Gesta Danorum"

een uitvoerig beeld van zijn tijd, toen koning Waldemar de Grote een nieuwe expansieperiode, rond de Oostzee, inzette.

De eeuwen die volgden op de tijd van de vikings, zijn voor Denemarken eveneens een glorievolle periode. In de oorlogen boekten de Denen veel succes en breidden hun invloed in de omliggende gebieden steeds verder uit. Van zeer grote betekenis voor de Deense expansie was de Unie van Kalmar in 1397, onder de regering van koningin Margareta. Hierdoor werd een Scandinavisch koninkrijk in het leven geroepen, bestaande uit Denemarken, Noorwegen en Zweden, onder Deense leiding.

In deze periode kwam ook de Deense taal tot ontwikkeling. Het

kasteel van Trelleborg

Deens werd trouwens reeds in de vikingtijd gesproken in Groot-Brittannië en Normandië en hield in Zuid-Zweden stand tot in de 17e eeuw. De oudste Deense teksten zijn de rune-inscripties.

Het einde van de middeleeuwen en het begin van de nieuwe tijden brachten Denemarken nog een aantal belangrijke gebeurtenissen. De universiteit van Kopenhagen werd in 1479 gesticht en in 1482 reeds voorzien van een bibliotheek, langswaar de humanistische opvattingen werden verspreid. Het lutheranisme werd ingevoerd. De koning was voortaan het hoofd van de kerk, het verplichte celibaat van de priesters en ook de

kloosters werden afgeschaft. De lutherse godsdienst werd staatsgodsdienst. De koningen uit deze tijd behoren tot de grootste bouwers uit de Deense geschiedenis. Frederik II (1534-1588) liet bij Helsingör het slot Kronborg optrekken ter bescherming van de Sonttol. Dit kasteel verwierf zijn beroemdheid dank zij Shakespeares "Hamlet". Christiaan IV (1577-1648), die een belangrijke rol speelde in de Dertigjarige Oorlog, ontboot Nederlandse architecten naar Denemarken. Hij liet o.a. het slot Rosenborg te Kopenhagen bouwen.

Jelling steen

Denemarken, dat reeds sedert zeer oude tijden bewoond was, is rijk aan overblijfselen uit de prehistorie. Met de vikings begint de eigenlijke geschiedenis. De Denen breidden hun invloed uit over de omliggende gebieden en zelfs tot in Groot-Brittannië en Normandië. Denemarken kende ook vele grote vorsten. Op het einde van de middeleeuwen werd het lutheranisme staatsgodsdienst en werden vele beroemde gebouwen opgetrokken.